

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-73>

THE CONCEPT OF “FOOD SECURITY” AND ITS KEY COMPONENTS IN THE CONTEXT OF MARTIAL LAW

ПОНЯТТЯ «ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА» ТА ЇЇ КЛЮЧОВІ СКЛАДОВІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Zubko V. O.

*External Postgraduate Student at the
Department of Constitutional and
Administrative Law of Zaporizhzhya
National University
Zaporizhia, Ukraine*

Zubko B. O.

*здобувач кафедри конституційного
та адміністративного права
Запорізького національного
університету
м. Запоріжжя, Україна*

Продовольча безпека є одним з найважливіших аспектів національної безпеки будь-якої країни. На стан продовольчої безпеки впливає ряд факторів, серед яких: кліматичні зміни, військові конфлікти, економічні кризи, шкідники та хвороби рослин. Війна має суттєвий вплив на всі сфери життя, в тому числі на виробництво, переробку, зберігання та розподіл продуктів харчування.

Впровадження в Україні воєнного стану суттєво вплинуло на всі сфери життя, в тому числі на продовольчу безпеку. В даному випадку актуальності набуло здійснення аналізу правового регулювання з метою забезпечення стабільності та функціонування держави в складних умовах. З цією метою виникла потреба у дослідженні особливостей правового регулювання продовольчої безпеки в умовах воєнного стану, виявлення проблемних питань та вироблення можливих шляхів їх вирішення.

Першочергово визначимось із категорією «продовольча безпека», визначення якої наводиться в Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004 р. як «захищеність життєвих інтересів людини, яка виражається у гарантуванні державою безперешкодного економічного доступу людини до продуктів харчування з метою підтримання її звичайної життєвої діяльності» [1]. Дещо інше визначення терміну «продовольча безпека» наведено в проекті Закону України «Про продовольчу безпеку України» від 28.04.2011 року № 8370-1 (який так і не було прийнято), де під ним розуміється соціально-економічний та екологічний стан в державі при якому всі її громадяни стабільно та гарантовано забезпечені

продовольством в необхідній кількості, асортименті та відповідній якості.

Також в законопроекті розкривається значення таких важливих категорій, пов'язаних із продовольчою безпекою як: «продовольство»; «формування продовольчої безпеки»; «індикатори продовольчої безпеки»; «критерії продовольчої безпеки»; «продовольча незалежність»; «державні цільові програми продовольчої безпеки» та ін.[2].

Щодо теоретичного рівня то слід вказати, що єдиного розуміння до визначення серед науковців не вироблено. Так, на думку Алішова Гаміда Надір-огли *«продовольча безпека держави»* є ступенем забезпеченості населення країни екологічно чистими і корисними для здоров'я продуктами харчування вітчизняного виробництва за науково-обґрунтованими нормами і доступними цінами при збереженні і поліпшенні середовища проживання. При цьому, науковець як центральний елемент у структурі продовольчої безпеки виділяє забезпеченість продуктами харчування, а категорію доступності продуктів харчування характеризує через такі форми як: а) фізична (забезпечення споживчого ринку продуктами харчування, необхідними для життя людини); б) економічна (фінансова спроможність людини отримувати продукти харчування, необхідними для життя людини); в) соціальна (мінімальна диференціація у споживанні головних груп продуктів харчування серед різних верств населення) [3, с. 165].

Продовольчу безпеку також можна розглядати як концепцію, яка відноситься до доступності та якості харчових продуктів для споживачів, та охоплює всі аспекти виробництва, переробки, зберігання та постачання їжі, щоб забезпечити її безпеку та відповідність нормам. У правовому сенсі категорія «продовольча безпека» розкривається як забезпечення за допомогою правових норм, стандартів і регуляцій доступу населення до безпечної та якісної їжі, забезпечення контролю якості продуктів, їх виробництва, належного транспортування, зберігання та реалізації з метою запобігання отруєнням та іншим проблемам, пов'язаним з консумацією їжі

Вважаємо, що серед ключових складових продовольчої безпеки в умовах воєнного стану можна виокремити:

1) виробництво сільськогосподарської продукції (зокрема, зниження площ сільськогосподарських угідь через бойові дії, дефіцит мінеральних добрив, палива та інших ресурсів, необхідних для сільського господарства, ризику мінування земель, проблеми з логістикою та транспортуванням продукції);

2) переробка сільськогосподарської продукції (зокрема, руйнування харчових підприємств, дефіцит сировини для переробки, перебої з електроенергією та водопостачанням);

3) зберігання продуктів харчування (зокрема, нестача складських приміщень, проблеми з охолодженням та зберіганням продуктів, ризик пошкодження запасів внаслідок бойових дій);

4) розподіл продуктів харчування (зокрема, перебої з транспортом, пошкодження доріг та мостів, ускладнення митного оформлення);

5) доступність продуктів харчування (зокрема, зростання цін на продукти, дефіцит окремих видів продуктів, обмеження доступу до продуктів для певних категорій населення, обмеження продуктів харчування на тимчасово окупованих територіях або зонах активних бойових дій);

5) якість продуктів харчування (зокрема, підвищений ризик фальсифікації продуктів, погіршення якості продуктів через порушення умов зберігання та транспортування).

Висновки. Продовольча безпека є комплексним феноменом, що включає: доступність, безпечність та достатність харчових продуктів. В умовах воєнного стану продовольча безпека набуває специфічних рис, з огляду на те, що вона є частиною національної безпеки, які проявляються у необхідності врахування військових ризиків, обмеженості ресурсів, зміни в споживчих потребах, тимчасової окупації окремих територій, набуття статусу територіями активних зон бойових дій, на яких продовжує проживати мирне населення.

З метою забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану вбачається необхідність вжиття сукупності заходів щодо: 1) підтримки сільськогосподарських виробників, надання фінансової допомоги, забезпечення доступу до добрив, палива та інших ресурсів; 2) відновлення зруйнованих підприємств та інфраструктури, будівництво нових складів, ремонт доріг та мостів; 3) створення резервів продовольства, накопичення запасів основних продуктів харчування; 4) регулювання цін на продукти харчування, введення обмежень на ціни на продукти харчування, які є необхідними для життя (зокрема, хліб, молоко, м'ясо); 5) підтримка соціально незахищених верств населення через надання гуманітарної допомоги, організації безкоштовного харчування; 6) міжнародна співпраця, залучення міжнародної допомоги для забезпечення продовольчої безпеки.

Література:

1. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>

2. Про продовольчу безпеку України: проект Закону України від 28.04.2011 р. № 8370-1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF6GI01A?an=3>

3. Алішов Гамід Надір-огли. Продовольча безпека України та чинники, що формують її рівень. *Економіка і суспільство*. Випуск №13. 2017. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/27.pdf

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-409-2-74>

INTERNATIONAL SCIENTIFIC COOPERATION AND PROGRAMMATIC LEGAL REGULATION: THE EXPERIENCE OF UKRAINE

МІЖНАРОДНА НАУКОВА СПІВПРАЦЯ ТА ПРОГРАМНЕ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ: ДОСВІД УКРАЇНИ

Tytska Ya.O.

*PhD in Law,
Associate Professor at the Department
of State and Legal Disciplines,
Faculty of Law and Economics,
International Humanitarian University,
Odessa, Ukraine*

Тицька Я.О.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін
факультету права та економіки,
Міжнародний гуманітарний
університет
м. Одеса, Україна*

У вимірі сучасних викликів безспірною вбачається важливість системного та комплексного аналізу релевантних моделей та форматів щодо обґрунтованої та водночас творчої реалізації універсальної й європейської договірної моделі наднаціонального впливу на наукові дослідження та й на зміст норм українських правових програмних актів. Слід одразу констатувати, що стосовно програмного регулювання науки профільний Закон України «Про державні цільові програми» від 18 березня 2004 р. № 1621-IV [1] узагалі не передбачає ані формат міждержавних цільових програм, ані порядок іноземного чи міжнародного фінансування державних цільових програм, до яких цей